

Ernest Mandel

Om världsrevolutionens nuvarande skede

Juni 1976

Ur *Inprecor* nr 53 1976.

Denna artikel genomsyras av en stor optimism när det gäller en revolutionärt socialistisk utveckling i Västeuropa och Sydamerika. Från slutet av 1960-talet skedde också ett radikalt uppsving i i södra Europa, med diktaturens fall i Spanien, Portugal och Grekland liksom arbetaruppsving i Italien och Frankrike. Men snart råkade denna utveckling ut för en lång rad bakslag, med brutala militärkupper i Latinamerika (Chile, Argentina, Uruguay), och även avmattning av uppsvingen i Västeuropa m m. En del av dessa bakslag hade redan inträffat när Mandel skrev artikeln – och han kommenterar dem – men omfattningen av bakslagen var fortfarande inte uppenbar. Det skulle så småningom stå klart att Mandel varit alltför optimistisk och utvecklingen slog in på en mycket betydligt reaktionärare väg. Det betyder dock inte att artikeln är ointressant och den pekar på många viktiga förutsättningar för att det ska bli möjligt att genomföra en socialistisk omvälvning. Många av dessa är giltiga också för framtiden.

Det är dags att försöka sammanställa en sammanhängande ram för Fjärde Internationalens analys av de viktiga förändringar som skett i världsläget under de senaste åtta åren. De här teserna är ett försök i den riktningen. Vi har medvetet lämnat alla taktiska och organisatoriska problem och till och med all ekonomisk analys åt sidan för att koncentrera oss på det som är väsentligt i världsrevolutionens utveckling i detta skede.

Det har tidigare gjorts flera försök till en sådan global analys från Fjärde Internationalens sida. Vid den tredje världskongressen 1951 gjordes viktiga framsteg för att förstå de specifika former som den koloniala revolutionen antog under påverkan av imperialismens och stalinismens kombinerade kris. Samtidigt präglades analysen från den tredje världskongressen av en felaktig projektion av begreppet ”kriksrevolution” på global skala.¹ (Detta begrepp har visat sig ha endast begränsad tillämpning, i vissa undantagsfall av segrande revolutioner i halvkoloniala länder.)

Teserna om ”Dynamiken i dagens världsrevolution”, som antogs av Fjärde internationalens återföreningskongress 1963², införlivade det som fortfarande var giltigt i 1951 års analys med en mer balanserad syn på sambanden mellan den socialistiska revolutionen i de imperialistiska länderna, den koloniala revolutionen och den politiska revolutionen i de byråkratiserade arbetarstaterna. Men även om denna resolution korrekt förutsåg det västerländska proletariats kommande uppsving, kunde den inte förutse alla slående drag i den växande socialistiska revolutionen i det kapitalistiska Europa som har gjort sig gällande sedan maj 1968 i Frankrike, den ”krypande maj” i Italien 1969 och uppsvinget för de portugisiska och spanska revolutionerna sedan dess.

¹ Dokument från 3:e världskongressen: [The Third World Congress of the Fourth International](#)

² Se [Dynamics of World Revolution Today](#)

Ett första försök till en ny syntes gjordes i teserna från den nionde världskongressen 1969, [Världsrevolutionens nya uppsving](#) och i författarens rapport till kongressen om teserna. De nuvarande teserna utgör en förlängning av detta första försök.³ I dem har vi försökt att införliva lärdomarna från de senaste utvecklingen i de halvkoloniala länderna och de byråkratiserade arbetarstaterna.

ETT

Den socialistiska världsrevolutionens grundläggande kännetecken är dess *proletära och medvetna* karaktär, där det första kännetecknet är en objektiv förutsättning för det andra, och det andra är det subjektiva uttrycket för det första – den socialistiska revolutionen och uppbyggnaden av socialismen utgör den första fasen i världshistorien som inte enbart kan uppnås genom att objektiva krafter verkar, utan istället kräver en medveten ansträngning från de arbetande massornas sida. Proletariatet är den enda sociala klass som genom sina sociala förhållanden är förmöget att skapa en planekonomi och ett befriat samhälle, ett ”samhälle av associerade producenter”, som Marx uttryckte det. Proletariatet deltar medvetet i och leder den process som leder dit. Medan den ojämna utvecklingen av proletariatets klassmedvetande är grundstenen i den leninistiska teorin om *partiet*, är nödvändigheten av ett ökande klassmedvetande hos *hela klassen* för att uppnå en seger för den proletära revolutionen och uppbygget av ett socialistiskt samhälle grundstenen i den marxist-leninistiska teorin om sovjetmakten, sovjetdemokratien och uppbygget av socialismen. Trotskismen, den samtida revolutionära marxismen, förenar båda teorierna till en oupplöslig enhet.

Det faktum att de objektiva förutsättningarna för en internationell socialism har funnits åtminstone sedan 1914, om inte sedan 1905, leder inte automatiskt eller oundvikligen till att världssocialismen segrar, huvudsakligen på grund av den centrala roll som den subjektiva faktorn spelar för att uppnå en socialistisk revolution. Även om det i vissa koloniala och halvkoloniala länder har visat sig vara möjligt att störta kapitalismen trots ett ”vänstercentristiskt” ledarskap och en fortfarande otillräcklig medvetenhetsnivå och medveten aktivitet från proletariatets sida (som hursomhelst är svagt), måste denna möjlighet uteslutas i de industriellt utvecklade länderna. ”Mänsklighetens kris är proletariatets kris i fråga om revolutionärt ledarskap (och klassmedvetande).” Om denna kris inte löses genom att det byggs en revolutionär international i masskala, kan kapitalismens nedgång inte leda till att det växer fram en internationell socialism utan istället till barbari: en massiv förstörelse av produktivkrafter, människor och civilisation genom kärnvapenkrig, fascistiska regimer, förstörelse av det ekologiska systemet och så vidare.

TRE

Materiellt sett var kapitalismens största bedrift den globala objektiva socialiseringen och arbetsfördelningen, om än på en starkt ojämlik basis. Denna internationalisering av produktivkrafterna skapar en materiell grund för globaliseringen av ekonomin, politiken, klasskampen och kriget under den imperialistiska epoken. Världsrevolutionen och världssocialismen utgår från denna materiella grund, även om deras tillväxt återspeglar en ojäm och kombinerad utveckling, vilket är den *form* som denna globaliseringsprocess tar under kapitalismen. I sin helhet är teorin om den permanenta revolutionen, hörnstenen i trotskismen, inget annat än det medvetna uttrycket för denna process.

FYRA

Av detta följer att det som inträffade efter världsrevolutionens uppsving 1917–23 endast kan ses som ett *historiskt nederlag för världsrevolutionen*. Bolsjevikernas ursprungliga mål var

³ Se (1974): [Världsrevolutionens nya uppsving](#),

inte, och kunde inte vara, att bygga ett isolerat socialistiskt samhälle i det efterblivna Ryssland, och det var inte heller att skapa en permanent ”maktbas” för världsrevolutionen i detta enda land, som dessutom var isolerat och efterblivet. Deras mål var att sätta igång den världsrevolutionära processen. Men de misslyckades med att fullborda detta projekt. När det kommer till kritan är kapitalismens tillfälliga återstabilisering efter 1923, stalinismens seger i Ryssland, fascismens framväxt i Europa (och halvfascism i Japan i slutet av 1930-talet), den långa nedgången i arbetarklassens medvetande och resultatet av andra världskriget med alla dess fasor (från Auschwitz till Hiroshima) resultatet av den långa serie nederlag för den internationella revolutionen som inträffade mellan 1923 och 1943 (även om denna serie nederlag naturligtvis avbröts av delvisa, geografiskt begränsade uppsving).

FEM

Även den dominerande trenden för världsrevolutionen mellan 1923 och 1943 var en nedgång så ledde inte till ett fullständigt nederlag. Det var visserligen *universellt* – både stalinismens seger i Sovjetryssland och konsolideringen av den byråkratiska diktaturen i i Sovjetryssland, och krossandet av den andra kinesiska revolutionen i städerna, var uttryck för en stor tillbakagång för proletariatet. Men det var *inte fullständigt* i den meningen att kapitalismen inte återupprättades i Sovjetunionen och att de arbetande massorna i Kina upprätthöll sitt aktiva och massiva motstånd mot den japanska imperialismens angrepp, särskilt på landsbygden. Detta skapade en gynnsam objektiv utgångspunkt för världsrevolutionens nästa våg av uppgång efter det framgångsrika motståndet från både den sovjetiska staten och massorna å ena sidan och de kinesiska massorna å den andra, vilket kraftigt försvagade imperialismen i det kontinentala Europa och Asien och banade väg för kapitalismens störtande i Östeuropa, Nordkorea och Kina efter 1945. Kapitalismens och imperialismens allmänna försvagning på grund av det andra interimperialistiska kriget (trots den amerikanska imperialismens enorma ekonomiska och militära makt) och uppkomsten av massuppror och revolutioner mot de outhärdliga levnadsvillkor som detta krig påtvingade de arbetande massorna i många länder, i kombination med ovannämnda sovjetiska och kinesiska motstånd, ledde till en ny uppgång för världsrevolutionen, vars startpunkt kan sättas till 1943, när den fascistiska diktaturen i Italien störtades. Denna nya uppgång kom till uttryck i en begränsad revolutionär våg i Europa och en lång och formidabel våg i de koloniala och halvkoloniala länderna.

SEX

Men även om världsrevolutionens nederlag under perioden 1923–1943 inte var fullständigt *objektivt* sett i Sovjetunionen och Kina, blev effekterna av stalinismens seger i Ryssland och i Kommunistiska internationalen *subjektivt* sett ett stort hinder för världsrevolutionens seger, ett hinder som kvarstod långt efter att världsrevolutionens reträtt hade upphört. De stalinistiska partierna kvävde och förrådde den spanska revolutionen 1936 och den revolutionära utvecklingen i Grekland, Italien och Frankrike från 1944 till 1948. Dessutom blev de avskyvärda aspekterna av den stalinistiska diktaturen i Sovjetunionen och Östeuropa ett viktigt subjektivt hinder för utvecklingen av ett revolutionärt klassmedvetande i världsproletariatets två till antalet starkaste sektorer, det amerikanska och det sovjetiska proletariatet. Eftersom ett antal viktiga problem för världsrevolutionen – det vill säga världspolitiken och världsekonomin betraktade ur proletariatets klassperspektiv – inte kan lösas utan en medveten revolutionär aktivitet från de cirka 150 miljoner arbetarna i dessa två länder, kan världshistorien sedan 1945 endast tolkas på rätt sätt genom en korrekt metod för att *förstå dialektiken mellan de objektiva och subjektiva faktorerna*. Både begreppet ”världs dualism”, och begreppet ”krigsrevolution” i världsskala, underskattar allvarligt den subjektiva faktorns betydelse, och kan inte göra detta. På samma sätt är det i bästa fall ofullständigt, om inte rentav felaktigt, att hävda att det var Sovjetunionens styrka som tvingade USA-imperialismen att återuppbygga kapitalismen i Västeuropa efter andra världskriget. Det måste tilläggas att denna återuppbygg-

nad möjliggjordes av de stalinistiska och socialdemokratiska partiernas förräderi mot den revolutionära uppgången i Västeuropa 1943–48, vilket förhindrade ett genombrott och seger för den socialistiska revolutionen i den regionen.

SJU

Av detta följer att perioden efter andra världskriget har egenskaper som i grunden skiljer sig från dem som präglade perioden efter första världskriget. Dessa måste förstas som i grund och botten motstridiga. Å ena sidan har kapitalismen försvagats ytterligare och befinner sig som världssystem i ett större förfall än 1917. Detta kommer särskilt till uttryck i kapitalismens fall i Kina, Östeuropa, Nordkorea, Kuba och Vietnam. Å andra sidan besegrades den revolutionära vågen i de imperialistiska länderna efter kriget återigen snabbt. Det är sant att denna våg mellan 1949 och 1968 i stort sett fortsatte i koloniala och halvkoloniala länder (Korea, Vietnam, Algeriet, Kuba, Bolivia, Indonesien, Irak, Palestina, de portugisiska kolonierna i Afrika, Chile osv.), med varierande resultat – några slående segrar, några förkrossande nederlag. Men den totala effekten av denna våg var inte tillräcklig för att förhindra en relativ stabilisering av imperialismens makt i de imperialistiska metropolerna själva. Det är alltså korrekt att säga att den totala maktbalansen utvecklades till förmån för de antikapitalistiska krafterna, men denna utveckling innebar inte alls någon inneboende försvagning av imperialismens ekonomiska eller militära makt. Tvärtom var denna makt i maj 1968 större än den hade varit 1938 eller 1948, inte bara i absoluta termer utan även i termer av internationell centralisering. (Det är sant att konkurrensen mellan imperialistiska makter hade ökat på bekostnad av den amerikanska imperialismen, som förlorade sin absoluta hegemoni från perioden 1945–1950, men den var inte alls så våldsam som den hade varit före första och andra världskriget.) Samtidigt måste det tilläggas att denna större ekonomiska och militära styrka undergrävdes av en *djupare social kris*, som började bryta ut i slutet av 1960-talet.

Återigen kan den uppenbara paradoxen endast förklaras med dialektiken mellan objektiva och subjektiva faktorer. Nederlagen för världsrevolutionen 1923–1943 och i Västeuropa 1943–1948 samt nedgången i arbetarkampen i USA efter 1947, som orsakades av kalla kriget och McCarthyismen, skapade inte bara de subjektiva utan också vissa av de objektiva förutsättningarna för en ny utveckling av produktivkrafterna under kapitalismen. Den kraftigt ökade utsagningsgraden av arbetarklassen ledde till en ökning av den genomsnittliga vinstnivån, vilket under förhållanden av en teknisk revolution utlöste en långsiktig acceleration av kapitalackumuleringen, med hjälp av permanent upprustning och permanent ”mild” inflation. Det gjorde det möjligt för imperialismen att bevilja vissa reformer och eftergifter både till arbetarklassen i de imperialistiska länderna och till bourgeoisin i de halvkoloniala länderna (som övergick från kolonialt till halvkolonialt status), vilket bidrog till en relativ stabilisering av systemet under två decennier.

Varken de ekonomiska och politiska effekterna av den koloniala revolutionen eller det yttre trycket från de byråkratiserade arbetarstaterna har på allvar kunnat rubba denna stabilitet, som på ett avgörande sätt endast kunde utmanas inifrån, av proletariatet i de imperialistiska länderna själva. I denna mening har världshistoriens gång bekräftat riktigheten i Fjärde internationalens grundläggande inriktning sedan slutet av 1950-talet och början av 1960-talet. Både Fanon-Lin Biaos idé om ”tredje världen”, enligt vilket en allmän seger för den koloniala revolutionen var en nödvändig och sannolik förutsättning för en ny uppgång för proletariatet i de imperialistiska länderna, och den chrusjtjovska varianten av teorin om ”socialism i ett land”, med dess betoning på att de ”socialistiska” länderna behövde komma ikapp levnadsstandarden i de imperialistiska länderna innan någon ny uppgång för arbetarklassen i de imperialistiska länderna var möjlig, har visat sig vara felaktiga.

Men för att en grundläggande utmaning av den kapitalistiska ordningen skulle kunna äga rum i de imperialistiska länderna måste något avgörande förändras i proletariats och dess förtrups klassmedvetande. Under 1940- och 1950-talen präglades detta medvetande djupt av de långsiktiga effekterna av tidigare nederlag. Klassmedvetandet efter andra världskriget var kvalitativt lägre än vad det hade varit efter första världskriget. Detta är den *grundläggande* anledningen till att Trotskijs förutsägelse att Fjärde internationalen skulle växa snabbt efter andra världskriget visade sig vara felaktig. Medan stalinismen och reformismen utgjorde den huvudsakliga *formen* för detta låga klassmedvetande, är *den långa varaktigheten* av stalinismens grepp om proletariats i viktiga länder också ett *resultat* av detta låga klassmedvetande.

Det var först på 1960-talet som en ny generation proletära revolutionärer växte fram i dessa länder som kärnan i en ny förtrupp. Framväxten av denna förtrupp var det kombinerade resultatet av viktiga sociala processer i de imperialistiska länderna (tillväxt av produktivkrafterna, vilket innefattade en ökning av proletariats antal, kompetens och kulturella nivå; fördjupad kris i de kapitalistiska produktionsförhållandena; proletariats växande medvetenhet om denna kris och dess ökande instinktiva och halvmedvetna försök att integrera erövringen av produktionsmedlen i den pågående arbetarklasskampen), de subjektiva resultaten av de kubanska och vietnamesiska revolutionerna och stalinismens ökande internationella kris. I en situation präglad av ökad stridbarhet och klassmedvetande inom arbetarklassen kunde denna nya generation med allt större framgång äntligen börja bygga upp nya leninistiska organisationer, viktiga kärnor i morgondagens revolutionära masspartier som kommer att leda det västerländska proletariats till maktövertagandet.

ÅTTA

Den opportunistiska uppfattningen att kapitalismen kan störtas gradvis, först på en sjättedel, sedan en tredjedel, sedan två femtedelar, hälften, tre femtedelar av världens yta och så vidare, tills en slutlig militär styrkemätning resulterar i "Fästning Amerikas" fall genom en kombinerad yttre attack från den "socialistiska världen", är inget annat än en uppdaterad förlängning av den stalinistiska idén om "socialism i ett land" till teorin om "två världsläger". Det är grundläggande felaktigt ur analytisk synvinkel och leder till politiska slutsatser som kan vara katastrofala för världsrevolutionen och för mänsklighetens överlevnad. Dess huvudsakliga fel är följande:

- a. Det ser kraftförhållandena i rent kvantitativa och relativa termer och bortser från det faktum att imperialismens *absoluta* styrka och den *absoluta* nivån på produktivkrafterna och den materiella civilisationen, liksom sådana kvantitativa och relativa förhållanden, är av avgörande betydelse för ett genombrott och seger för socialismen. På grund av den omfattande förstörelsen och förlusten av människoliv skulle ett kärnvapenkrig där det "socialistiska lägret" var "segrande" göra uppbygget av ett klasslöst samhälle omöjligt i århundraden och därmed vara ett nederlag och inte en seger för världssocialismen.
- b. Den förbiser eller underskattar världsekonomin organiska enhet och ignorerar det faktum att det allt större ömsesidiga beroendet i världsekonomin, gör att även de ekonomiskt utvecklade och växande arbetarstater som har etablerats i vissa länder kan upptäcka att deras sociala utveckling mot socialismen är *blockerad*, vilket uppenbarligen har varit fallet med Sovjetunionen och Östeuropa under de senaste tjugofem åren.
- c. Den missar att se att nedrustningen av de stora imperialistiska makterna, i första hand USA, endast kan åstadkommas inifrån dessa länder genom proletariats revolutionära maktövertagande; detta är det enda sättet att undvika katastrofen med ett världskrig med kärnvapen.
- d. Den innebär, medvetet eller omedvetet, en pacifistisk illusion att imperialismens militära makt på något sätt kan "neutraliseras" och dess härskande klass "pressas" till permanent

passivitet, demoralisering eller kapitulation genom att arbetarländernas militära makt ökar. Ingenting i historien rättfärdigar ett sådant antagande. Även om den bara blir ”hälften så stark” som det ”socialistiska lägret”, kommer USA-imperialismen ändå att kämpa – till döds – för att behålla sin makt. Och detta innebär kärnvapenkrig, så länge det är *materiellt* möjligt (precis som Hitler skulle ha använt atombomben om han hade haft en, till och med 1945, på tröskeln till ett överhängande nederlag), *förutsatt att de politiska och sociala maktförhållandena inom USA tillåter det*. I den meningen kommer den avgörande striden om mänsklighetens överlevnad verkligen att utkämpas i USA. USA-imperialismen kan inte avväpnas från utsidan. *Dess relativa försvagning leder inte till dess avväpning*, utan kan till och med leda till större aggressivitet.

Denna analys innebär inte någon tendens till ”kapitulation inför den amerikanska imperialismens kärnvapenutpressning”. Den innebär snarare att alla förändringar på global nivå också måste bedömas utifrån deras effekter på klasskampen i USA. Vietnamkrigets historia är ett slående bevis på detta. Den amerikanska imperialismen besegrades inte militärt av den vietnamesiska revolutionen. I själva verket är den amerikanska imperialismen idag förmodligen militärt starkare än den var 1965. Den tvingades dra sig tillbaka från Vietnam eftersom den var *politiskt* paralyserad genom en förändring av de politiska krafterna inom USA (det okuvliga motståndet från de vietnamesiska massorna, demoraliseringen av expeditionskåren i Indokina och den massiva antikrigsrörelsen spelade här avgörande roller). Men denna politiska förlamning är varken permanent eller definitiv, och den tenderar inte heller att växa. Den kan vändas kraftigt genom nederlag eller en minskad medvetenhet hos de amerikanska massorna. Alla händelser som bidrar till utvecklingen i den riktningen (till exempel Maos kontrarevolutionära politik gentemot Nixon) bidrar objektivt till att utlösa ett världskrig med kärnvapen. Endast en utveckling som hjälper det amerikanska proletariet att hitta vägen till politiska massaktioner och ett socialistiskt klassmedvetande kommer att leda till en avväpning av den amerikanska imperialismen genom att den störtas. Men en socialistisk revolution i USA är varken säker eller automatisk. ”Socialism eller fascism i USA” kommer att vara morgondagens konkreta uttryck för alternativet ”socialism eller barbari” i global skala.

NIO

Rötterna till det nya uppsvinget inom det europeiska proletariet – som har mognat sedan 1968, och nu utvecklas fullt ut på Iberiska halvön och kommer att sprida sig åtminstone till Italien och Frankrike – ligger i huvudsak i proletarietets ökade makt och medvetande, som ett kombinerat resultat av produktivkrafternas tillväxt under de senaste tjugofem åren, de allt större interna motsättningarna i det borgerliga samhället (framför allt den växande krisen i de kapitalistiska produktionsförhållandena) och den växande insikten hos breda skikt av proletariet att den ”klassiska” socialdemokratin och stalinismen har gjort bankrutt. Kombinationen av alla dessa faktorer får näring från den revolutionära förtruppens tillväxt, och har gett arbetarkampen en ökande antikapitalistisk och antibyråkratisk drivkraft. Den materiella källan till detta är proletarietets objektiva behov och förmåga till demokratisk, centraliserad (det vill säga planerad) självförvaltning i ekonomin och samhället. Av denna grundläggande anledning kommer den socialistiska revolutionens nästa våg att utvecklas på en kvalitativt högre nivå av proletär styrka och klassmedvetande än vågen 1917–23, för att inte tala om vågen efter andra världskriget. Denna arbetarklass’ kollektiva minne och intelligens börjar äntligen dra alla lärdomar av världsproletarietets historiska segrar och nederlag. I denna mening kommer den europeiska socialistiska revolutionen att uppfylla Trotskij’s förutsägelser om slutet på andra världskriget – med trettio års fördröjning.

Den europeiska revolutionens historiska funktion – och den Fjärde Internationalens historiska genombrott i samband med denna revolutions utveckling – kommer vara att på ett avgörande sätt förändra den *subjektiva* situationen för världsproletarietets två största sektorer,

arbetarklassen i USA och i Sovjetunionen, och därefter för hela världsproletariatet. Under nuvarande sociala (och internationella) maktförhållanden är maktövertagandet i Västeuropa endast möjligt om det växer fram ur ett tydligt revolutionärt-socialistiskt beslut av en majoritet av de arbetande massorna, vilket innebär majoriteten av befolkningen. Detta är i sin tur endast möjligt på grundval av erfarenheter av olika sorters självorganisering och massaktivitet som är mer utvecklade än de som är möjliga under borgerlig demokrati, sorter som ur de breda massornas synvinkel förebådar en högre form av statsmakt när det gäller demokratiska rättigheter och beslutsmakt jämfört med de som delvis åtnjuts i en borgerligt demokratisk stat: en arbetarstat baserad på organisationer av arbetarråd, arbetarmakt och arbetarrådsdemokrati.

Men en sådan stat skulle under nuvarande sociala (och internationella) maktförhållanden i Europa, *ända från början* utgöra ett så stort språng framåt i arbetarnas frigörelse, både individuellt och kollektivt, att dess inverkan på världsproletariatet skulle bli enorm. Den attraktionskraft som en sådan frigörelse skulle utöva på den amerikanska och sovjetiska arbetarklassen skulle på ett avgörande sätt bidra till att övervinna båda ländernas i grunden apolitiska inställning. Den förra skulle övervinna antikommunismen och bristen på klassmedvetande och aktivt sympatisera med arbetarkommittéer, socialism och demokrati. Den senare skulle kunna bryta sig ur dödläget ”byråkratisk diktatur eller kapitalism”. En socialistisk revolution i USA och en politisk revolution i Sovjetunionen skulle bli konkreta perspektiv.

ELVA

Den grundläggande *subjektiva* svårigheten med att uppnå en seger för den socialistiska revolutionen i Västeuropa, en svårighet som är ett resultat av hela arbetarrörelsens historia, ligger i de breda arbetande massornas djupa reformistiska och halvreformistiska illusioner, med andra ord den utbredda identifieringen av deras egna demokratiska friheter med den borgerligt-demokratiska statens institutioner. Så länge denna identifiering inte bryts, kommer de borgerliga försöken att övervinna den repressiva statsapparats kvalitativa försvagning, som kännetecknar början av varje revolutionär kris, genom kampanjer för att återställa integriteten hos den borgerliga statens institutioner, under täckmantel av ”folkvilja” och ”respekt för allmän rösträtt”, att bli framgångsrika bland majoriteten av arbetarna. Och ett av de väsentliga elementen för att bryta denna identifiering är att *arbetarna själva* upplever högre former av demokratiska friheter i stor skala.

Av denna anledning är *ett centralt problem för den revolutionära strategin, redan från den revolutionära krisens inledning i Europa, att generalisera och centralisera sovjetliknande organ för de arbetande massornas självorganisering* (arbetarråd, soldatkommittéer, bondeförbund eller råd, grannskapskommittéer, folkkommittéer etc.).

Endast om en sådan situation med generaliserad dubbelmakt uppstår kan massornas majoritet genom egna erfarenheter komma att förstå att arbetarkommittéernas direkta demokrati ger dem större frihet än den indirekta borgerliga demokratin och att krossandet av den borgerliga statsapparaten är en förutsättning för en fri och obehindrad utveckling av massornas initiativ och aktivitet och inte innebär början på en gradvis avveckling av arbetarklassens demokratiska rättigheter och friheter. Detta är i sin tur en förutsättning för att vinna över arbetarklassens majoritet från reformismen, utan vilket det under nuvarande nationella och internationella maktförhållanden är omöjligt att erövra makten i de imperialistiska länderna.

I denna mening är det fel att framställa arbetarrådets demokrati som enbart en förlängning eller ”fullbordad” av den borgerliga demokratin. Ett grundläggande försvar av privat ägande och kapitalistisk exploatering finns inneboende i den borgerliga demokratin, och detta innebär att de arbetande massornas roll i grund och botten inskränks till passiva observatörer och väljare, med det grundläggande syftet att förhindra dem från att permanent bli nyckelaktörer i

den politiska processen. Det som arbetarrådets demokrati verkligen utvidgar och ”fullbordar” är de ”kärnor av proletär demokrati inom den borgerliga demokratin” inom vilka arbetarklassen ställer sina egna organisationer och aktiviteter mot de borgerligt-demokratiska statsorganen. Dessa kärnor kan bli allmänna och universella endast genom att de borgerligt-demokratiska statsorganen förstörs. Dessutom har en proletär demokrati, där arbetarnas ekonomiska frigörelse och beslutsmakt förenas, en *kvalitet och ett innehåll* som skiljer sig från den borgerliga demokratin, liksom *grundläggande annorlunda* former.

På samma sätt är en generalisering och centralisering av massmaktens organ oundgänglig för att uppnå en alltmer generaliserad mobilisering och förening av de breda massorna, eftersom varken de befintliga fackföreningarna eller masspartierna, med sina byråkratiska strukturer och ledarskap, på egen hand verkligen kan ena de organiserade och oorganiserade arbetarna, teknikerna, intellektuella arbetarna, studenterna, gymnasieeleverna, lärlingarna, hemmafruarna, fattiga bönderna, soldaterna och så vidare. Erfarenheterna sedan maj 1968 har gång på gång bekräftat att åtminstone majoriteten av alla dessa skikt kan och bör förenas under den socialistiska revolutionens utveckling.

TOLV

Under de givna omständigheterna i de imperialistiska länderna, där det historiskt sett finns en ideologisk differentiering och organisatorisk uppdelning av arbetarklassen och arbetarrörelsen, är *en verklig generalisering och centralisering av organ av arbetarrådstyp omöjlig utan en fullständig respekt för proletär demokrati*, med andra ord respekt för förekomsten av olika partier, fraktioner, grupper etc. inom dessa organ och respekt för rätten att tala, skriva, trycka och debattera både inom och utanför dessa organ. Varje försök att ifrågasätta, begränsa eller undertrycka dessa grundläggande demokratiska friheter för massorna, bland annat genom att hävda att det ena eller andra partiet eller den ena eller andra strömningen är ”borgerlig”, kan i massornas ögon bara ifrågasätta och försvaga den socialistiska demokratins legitimitet i förhållande till den borgerliga demokratin, och därmed hjälpa bourgeoisin och dess reformistiska agenter att återupprätta stabila borgerliga institutioner. På samma sätt kommer varje sådant försök oundvikligen att splittra arbetarklassen djupt och bryta massrörelsens uppsving mot att störta kapitalismen.

TRETTON

Lösningen på de två sidorna av ”krisen för den subjektiva faktorn” – det svaga proletära klassmedvetandet och bristen på revolutionärt ledarskap (det revolutionära partiets svaghet) – är nära sammankopplade. Massor som till sin majoritet fortfarande domineras av en reformistisk eller halvreformistisk ideologi, kan inte ledas till ett maktövertagande av ett revolutionärt parti. På samma sätt är ett parti som inte kan förändra det reformistiska medvetandet och praxisen hos proletariatets majoritet ännu inte ett adekvat revolutionärt parti. Endast genom att få erfarenhet av en situation med allmän dubbelmakt kommer proletariatets majoritet i de imperialistiska länderna på ett avgörande sätt kunna bryta med den reformistiska ideologin. Detta innebär att det revolutionära partiet troligen bara kommer att kunna vinna majoriteten av arbetarklassen för sitt politiska projekt under förhållanden med allmän dubbelmakt.

FJORTON

Detta kommer naturligtvis inte att ske spontant. Det kommer att vara beroende av att det revolutionära partiet tillämpar en korrekt strategi och taktik. Det faktiska maktövertagandet (att krossa den borgerliga statsapparaten och överföra makten till en kongress av arbetarråd) kommer inte heller att vara ett automatiskt resultat av ett antal spontana eller halvspontana massaktioner. För att åstadkomma detta är det oundgängligt med en centraliserad plan och vilja

och förmåga att agera i det avgörande ögonblicket. Allt detta innebär att det revolutionära partiet har en ledande roll.

Men denna ledande roll kan endast genomföras framgångsrikt om partiet stöds av proletarietets majoritet. I dagens imperialistiska länder innebär detta en generaliserad struktur av arbetarråd och att det revolutionära partiet erövrar den politiska makten inom dessa (möjligen i allians med vissa vänstercentristiska krafter, men på grundval av de revolutionära marxisternas plan och projekt). Således är framväxten av en struktur av allmän dubbelmakt, erövringen av proletarietets majoritet, den breda proletära förtruppens sammansmältning med det revolutionära marxistiska programmet och kadern, och uppbygget av ett revolutionärt massparti som kämpar om herraväldet inom hela klassen, alla nära sammankopplade och sammanflätade processer i dagens proletära revolution.

FEMTON

Proletariatets diktatur betyder exakt vad orden säger: en klass' diktatur (en klass som i dagens imperialistiska länder representerar mellan 75 och 90 procent av den arbetande befolkningen) och inte ett partis eller en partilednings diktatur. Det innebär att den borgerliga statsapparaten avskaffas och det skapas en ny sorts stat där proletariatet direkt kan utöva den statliga och ekonomiska makten och skydda staten mot att den tidigare härskande klassen och dess politiska krafter försöker störta den. Det innebär inte ett enpartisystem, inte heller det revolutionära partiets styre, inskränkningar av demokratiska rättigheter och friheter eller institutionaliserad terror. Proletariatets diktatur, som uppstår i imperialistiska länder under en revolutionär period och ett maktövertagande där arbetarkommittéer (massornas självorganiserade organ) spelar en avgörande roll, kan endast innebära *sovjeternas* (arbetarkommittéerna osv.) styre. Det revolutionära partiet försöker styra sovjeterna genom övertalning, genom att vinna politiskt herravälde och genom att erövra majoriteten, inte genom administrativa eller repressiva åtgärder. Det accepterar sovjeternas *majoritetsstyre*, utan vilket flerpartisystem och sovjetdemokrati är omöjligt.

Det finns två grundläggande skäl till att hålla fast vid detta begrepp om proletariatets diktatur. För det första leder varje alternativ (varje variant av ett enpartisystem, även det "mildaste", såsom det som rådde i Sovjetunionen mellan 1921 och 1923) oundvikligen till en ökande passivitet hos massorna och en allt större inskränkning av arbetardemokratin (även inom det revolutionära partiet självt), vilket leder till ett växande beroende av ett administrativt styre, med andra ord en tillväxt av byråkratin och byråkratins makt. (Det betyder inte att enpartisystemet i Sovjetunionen under perioden 1921–23 var den grundläggande orsaken till arbetarnas passivitet. Denna passivitet berodde främst på de enorma uppoffringar och ansträngningar som proletariatet gjorde under inbördeskriget. Men den förstärktes och förlängdes av misslyckandet att återgå till sovjetdemokrati efter 1921). Priset som måste betalas för en sådan *avvikelse* från vägen till socialismen, en sådan byråkratisk process, är oändligt mycket högre än det potentiella priset för någon "överdriven demokrati". En effektiv kamp mot den borgerliga demokratin kräver också en atmosfär av fri politisk debatt och kulturellt ideologisk pluralism. Annars riskerar marxismen att omvandlas till en "statsreligion", att den marxistiska kreativiteten och ungdomens genuina engagemang för socialistiska övertygelser kvävs. Paradoxalt nog, och som exemplet med Sovjetunionen på ett slående sätt har bekräftat, kommer detta att leda till en mycket kraftfullare återuppkomst av reaktionära ideologier än vad som skulle vara fallet under förhållanden med fri ideologisk kamp.

Hur som helst kommer den socialistiska revolutionen i väst ända *från början* att kombinera en kraftfull antibyråkratisk drivkraft med sin grundläggande antikapitalistiska inriktning, ett resultat av hela arbetarklassens tidigare och nuvarande erfarenheter. Massornas motstånd mot varje försök att införa ett enpartisystem kommer att vara kraftfullt och långvarigt. Det skulle

behöva krossas med terror som i huvudsak riktas mot proletariatet självt. Den följande splittringen och demoraliseringen av arbetarklassen skulle vara ödesdiger för försöket att medvetet bygga ett klasslöst samhälle. Men i själva verket finns det ingen anledning att tro att ett sådant försök faktiskt kommer att göras. Kraftförhållandet mellan de byråkratiska och demokratiska strömningarna inom ett segrande proletariat, och inom det postkapitalistiska samhället som helhet i de nuvarande avancerade kapitalistiska länderna, kommer att vara avgörande till förmån för proletär demokrati.

För det andra uppstår de *objektiva behoven* av av massornas eget styre, makt och förvaltning ur själva rikedom och komplexiteten hos de imperialistiska ländernas ekonomier och samhällen. Det finns inga färdiga recept på de otaliga problem som uppstår vid uppbygget av socialismen i dessa länder. Endast arbetarklassens handlingsfrihet som klass – det vill säga frihet att debattera, vara oenig och experimentera, frihet att göra misstag och snabbt rätta till dem, med andra ord *en fri och obegränsad process av skolning av proletariatet vid makten* – kan gradvis lösa dessa komplexa problem under det framgångsrika uppbygget av ett klasslöst samhälle och en klasslös värld. Om detta redan i allt högre grad upplevs som fallet i länder som Sovjetunionen eller Tjeckoslovakien, så är det hundra gånger mer fallet i Västeuropa, Nordamerika och Japan. Varje försök att ersätta arbetarnas självförvaltning av ekonomin och samhället med ett partis centrala styre leder oundvikligen till de två onda följderna byråkratisk centralisering och/eller ”marknadssocialism”, vilket i sin tur leder till maximalt slöseri, ineffektivitet, oordning och otvivelaktiga vanor och motiv av borgerligt ursprung bevaras. Endast en planerad självförvaltning, det vill säga att arbetarråd härskar, kan säkerställa både optimal tillväxt och det leninistiska projektet med proletariatets diktatur som ”en stat som börjar vissna bort redan från början”.

SEXTON

Den europeiska socialistiska revolutionens internationella utvidgning kommer sannolikt att avgöras av den internationella klasskampens dynamik och av effekterna av det internationella kapitalets försök att krossa den första arbetarstaten eller de första arbetarstaterna i Västeuropa. Med tanke på de nuvarande maktförhållandena är det troligt att detta försök kommer att ta formen av en ekonomisk blockad snarare än en omedelbar militär intervention. Därav följer att parollen om Europas socialistiska förenta stater har en omedelbar övergångsfunktion mot dessa försök: att mobilisera proletariatet i de kapitalistiska europeiska länderna för att blockera kontrarevolutionära åtgärder och ansluta sig till den revolutionära processen. Varje förslag som skulle innebära ytterligare politiska eller ideologiska hinder på vägen mot en omedelbar internationell utbredning av revolutionen (till exempel ett förslag om omedelbar anslutning till Sovjetunionen) skulle vara kontraproduktivt och bör undvikas.

Under denna process av internationell konsolidering av arbetarnas makt i ett eller flera länder i Västeuropa kommer frågan om att stödja utvecklingen av den politiska revolutionen i Sovjetunionen säkert att uppstå. Krav som kan ställas för att stödja den politiska revolutionens framväxt kan inkludera förslag om gemensam ekonomisk planering med länderna i Östeuropa. Men sådana paroller bör bara få central betydelse om den politiska revolutionen har blivit ett omedelbart perspektiv. Under alla andra omständigheter bör sådan propaganda underordnas de omedelbara och brännande praktiska uppgifterna att skydda och konsolidera den första europeiska arbetarstaten eller de första europeiska arbetarstaterna genom att mobilisera massorna i andra kapitalistiska länder och hjälpa dem på vägen mot ett maktövertagande.

Jugoslavien är dock ett specialfall. På grund av den jugoslaviska arbetarklassens speciella relation till arbetarklassen i flera västeuropeiska länder, på grund av den sympati som har väckts inom det västeuropeiska proletariatet och den organiserade arbetarrörelsen för det

blandade, ofullkomliga, men ändå i grunden mer progressiva jugoslaviska systemet med ”självförvaltning”, och på grund av de allvarliga hot som byråkratins internationella och ”nationella” krafter (liksom de prokapitalistiska krafterna) kan utgöra för den jugoslaviska arbetarklassens mest avancerade erövringar i en nära framtid, skulle ett omedelbart erbjudande om federation och sammanslagning av ekonomiska resurser från en segrande socialistisk revolution i södra Europa till den jugoslaviska arbetarklassen kunna utgöra en viktig stimulans för ett framgångsrikt självförsvar av det jugoslaviska proletariatet mot sådana hot och därmed utgöra en viktig stimulans för den politiska revolutionen i Jugoslavien och på andra håll i Östeuropa.

SJUTTON

Under de femton år som gått sedan den kubanska revolutionens seger har den koloniala revolutionen lidit många nederlag, några förkrossande (Brasilien, Indonesien, Irak, Chile), några allvarliga (Algeriet, Bolivia, Sri Lanka, Egypten, Sudan); dessutom har det skett en katastrofal reträtt i det viktigaste halvkoloniala landet, Indien. På den positiva sidan av denna dystra balansräkning finns endast den indokinesiska revolutionens långa kamp och slutliga seger, med dess positiva återverkningar i hela Sydostasien. Men dessa återverkningar kommer endast långsamt och på lång sikt att blomstra ut till fullfjädrade revolutionära möjligheter.

Den *grundläggande* orsaken till denna långa våg av nederlag ligger varken i världsimperialismens större flexibilitet eller i dess mer brutala svar på revolutionära massrörelser (storskaliga eller hemliga militära interventioner, terror, mord, motstånd mot uppror, blockader, ekonomisk sabotage etc.). Självklart är alla dessa faktorer verksamma idag, men de var lika verksamma – under långa år och i stor skala – i länder där revolutionen slutligen segrade, som Kina, Kuba och Vietnam.

Den grundläggande orsaken till den koloniala revolutionens långa kedja av nederlag ligger i dess ledares lojalitet till idén om en tvåstegsrevolution, vare sig det är av främst sociala skäl (där ledarna huvudsakligen är borgerliga eller småborgerliga) eller av främst ideologiska skäl (där de är övervägande stalinister, vare sig de är pro-Moskva eller pro-Peking). Det som har bekräftats negativt av dessa nederlag (och bekräftats positivt av de kinesiska, kubanska och vietnamesiska segrarna) är de korrekta grundläggande antagandena i teorin om en permanent revolution, nämligen att trycket från den massrevolutionära uppgången bland arbetare och bönder i de koloniala och halvkoloniala länderna tvingar bourgeoisin i dessa länder att massivt gå över till kontrarevolutionens läger, *tillsammans med sin statsapparat och armé*. Alla kopplingar mellan proletariatet och den ”nationella” bourgeoisin, dess politiska ledarskap, borgerliga statsapparat och armé avvärjar nödvändigtvis proletariatet inför kontrarevolutionens angrepp.

ARTON

Men att den socialistiska revolutionen under lång tid har fördröjts i de halvkoloniala länderna, och den tillfälliga konsolideringen av borgerliga stater i många av dem har inte lett till total stagnation eller tillbakagång i dessa länder. Vi har sett ett nytt uttryck för lagen om kombinerad och ojämn utveckling: Även om stora delar av de arbetande massorna i de halvkoloniala länderna har upplevt *en absolut försämring* av levnadsstandarden och de demokratiska rättigheterna (i skarp kontrast till den höjda levnadsstandarden för arbetarna och den organiserade arbetarrörelsens makt i Västeuropa och Japan under de tjugofem år som föregick recessionen 1974–75), har denna nedgång *kombinerats* med en betydande utveckling mot industrialisering, urbanisering och numerär tillväxt av löntagarna (proletariatet och halvproletariatet), särskilt i länder som Brasilien, Mexiko, Iran, Colombia, Nigeria, Egypten, Algeriet, Peru, Hongkong och Singapore, men också i länder där det redan fanns en numerärt stark arbetarklass, som Argentina, Indien och Sydafrika.

Även om bönderna fortfarande är den till antalet största klassen i den halvkoloniala världen som helhet, och även i så viktiga länder som Indien, Indonesien, Brasilien, Egypten och Iran, och även om det fortfarande är absolut nödvändigt att proletariatet och dess revolutionära parti erövrar det politiska ledarskapet över bonderörelsen genom en korrekt kamp för nationellt-demokratiska paroller (jordrevolution, nationell självständighet från imperialismen, konstituerande församling, osv.), så skapar denna numerära och sociala tillväxt av proletariatet i de koloniala och halvkoloniala länderna på lång sikt mycket gynnsammare förutsättningar både för uppbygge av revolutionära partier (sektioner av Fjärde internationalen i dessa länder) och att de borgerliga, småborgerliga och stalinistiska ledarskap som kopplar den växande arbetarrörelsen till den "nationella" bourgeoisins vagn lider ett politiskt nederlag.

Kampen mot "populistiska" politiska ideologier och program som korsar klassgränserna, och för att proletariatet på landsbygden och i städerna i de koloniala och semikoloniala länderna ska stå politiskt och organisatoriskt självständiga, utgör den viktigaste politiska kamp som måste föras i dessa länder under de kommande åren. Det är genom denna kamp som Fjärde internationalen kommer att byggas upp i dessa länder.

Denna kamp bör på intet sätt ställas mot den antiimperialistiska kampens behov. Den måste snarare ses som ett uttryck för lärdomarna från de senaste sextio årens historia, nämligen att ingen konsekvent och fullständigt segrande antiimperialistisk kamp är möjlig under ledning av eller i politisk allians med den "nationella" bourgeoisin, dess partier, arméer och stater.

NITTON

Historiskt sett kan man nu dra slutsatsen att framväxten av den mäktiga fidelistiska strömningen inom den latinamerikanska revolutionära rörelsen var ett uttryck för *ett initialt och endast delvis brott med populismen*. I början av 1960-talet bröt den framväxande fidelistiska strömningen med den stalinistiskt-populistiska "tvåstegsteorin" om den latinamerikanska revolutionen och förespråkade, helt korrekt, att den latinamerikanska revolutionens demokratiska och socialistiska uppgifter skulle flätas samman; detta kom särskilt till uttryck i den andra Havanna-deklarationen och i Guevaras skrifter. Genom detta gav den fidelistiska strömningen ett kraftfullt, om än inte avgörande, slag mot den stalinistiskt-populistiska uppfattningen om ett historiskt "block" med den "nationella" bourgeoisin mot oligarkin och imperialismen.

Men i den mån den fidelistiska strömningen i allt högre grad och i huvudsak inriktade sig på väpnad kamp och gav kampens form allt större prioritet framför frågan om de revolutionära styrkornas klassammansättning och klassinnehåll, så släppte den in genom fönstret det som den hade kastat ut genom dörren: möjligheten att i huvudsak *populistiska organisationer* (folkarméer och folkpartier) skulle skiljas från proletariatets specifika behov och intressen och därmed bli mottagliga för att periodvis tas över av strategin att alliera sig med bourgeoisins "progressiva sektorer", inklusive den borgerliga armén.

Att den fidelistiska strömningen återupptogs av de latinamerikanska kommunistpartierna bör inte överdrivas. Det som har inträffat är snarare ett resultat av den kubanska arbetarstatens beroende av militärt och ekonomiskt stöd från Kreml, en följd av statens isolering på grund av de på varandra följande nederlagen för den latinamerikanska revolutionen. Den ideologiska och politiska omvälvning som den kubanska revolutionens seger förde med sig inom den revolutionära och arbetarklassrörelsen i Latinamerika kommer att visa sig ha bestående effekter. Även i Kuba självt kan den fidelistiska strömningens och de bästa guevaristiska traditionernas autonomi återupprättas om det sker en ny uppgång för den latinamerikanska revolutionen. Men i Latinamerika mer än någon annanstans förblir kampen mot populistiska illusioner och avvikelser och för arbetarklassens politiska oberoende det centrala problemet för denna framtida uppgång. Om denna uppgång är nära förestående eller om det kommer att

dröja några år beror i stor utsträckning på resultatet av militärkuppen i Argentina och på i vilken utsträckning den argentinska arbetarklassen kan omorganisera sina krafter och bygga upp ett alternativt ledarskap trots kuppen. Med andra ord: Det kommer att bero på i vilken utsträckning den argentinska bourgeoisin visar sig kapabel att använda kuppen för att tillfoga de argentinska arbetarna ett lika förkrossande nederlag som det nederlag som tillfogats proletariatet i Brasilien, Chile och Uruguay.

TJUGO

Det blir alltmer troligt att den proletära revolutionens seger i Västeuropa kommer att föregå den politiska revolutionens seger i Sovjetunionen och Kina. Om det inte inträffar några oförutsedda vändningar i världsläget, är detta den variant vi måste utgå ifrån. Anledningen till detta ligger inte i något objektivt "behov" av eller någon "funktion" för byråkratierna i de byråkratiserade arbetarstaterna, och inte heller i någon bred massbas bland den arbetande befolkningen som dessa byråkratier påstås ha skaffat sig. Tvärtom bekräftar alla bevis att avskyn och motståndet mot slöseriet, förtrycket, nonchalerandet av arbetarnas önskan att sköta produktionen och det hänsynslösa kvävandet av massornas elementära demokratiska rättigheter är mer utbredda än någonsin.

De största hindren på vägen mot politisk revolution är i huvudsak *subjektiva och politiska*, inte objektiva och sociala. De är:

- a. Den utbredda övertygelsen i de östeuropeiska länderna och bland de förtryckta nationaliteterna i Sovjetunionen att om inte varje direkt och öppen utmaning av Kremles styre i dessa områden sammanfaller med eller snabbt leder till en liknande utmaning i det ryska hjärtlandet, så kommer de snabbt att krossas, som i Ungern 1956 eller Tjeckoslovakien 1968.
- b. Bristen på politiska perspektiv och medvetande inom det sovjetiska proletariatet i avsaknad av ett realistiskt och *trovärdigt* alternativ till både kapitalismen och byråkratins styre (det ryska proletariatets djupa historiska besvikelse).
- c. Att all kontinuitet i organisationen och kadern inom en revolutionär marxistisk arbetarklassopposition har ödelagts, ett resultat av Stalins terror och det efterföljande "mildare" förtrycket under Chrusjtjov och, särskilt, Brezjnev.
- d. Den långsiktiga, långsamma men stadiga ökningen av levnadsstandarden för arbetarna i Sovjetunionen under de senaste tjugofem åren (kortvarigt avbruten i början av 1960-talet), som, med tanke på bristen på politiska perspektiv, skapar en materiell grund för "konsumism" och för att endast ställa "reformistiska" krav på regeringen. Förvisso skulle varje återkommande avbrott i denna höjning av levnadsstandarden (till exempel till följd av en ny kris i livsmedelsförsörjningen eller distributionen) liksom varje förnyad spänning inom de förtryckta nationaliteterna kunna ge upphov till explosiv masskamp, men den skulle vara alltför spridd och osammanhängande för att direkt utmana byråkratins makt.

Den "nya" oppositionens oförmåga att gå utöver intelligentsians ambitioner och utveckla ett politiskt och organisatoriskt projekt för att knyta band med arbetarklassen och den rebelliska ungdomen har utan tvekan bidragit till samma trend.

Den avgörande roll som den socialistiska revolutionens uppkomst och seger i Västeuropa har spelat för att övervinna dessa hinder har redan betonats. Ansatser till detta har bekräftats av den begränsade erfarenheten av Pragvåren och den panik detta väckte bland byråkraterna, som fruktade att de "tjeckoslovakiska erfarenheterna" skulle utlösa en universell rörelse till förmån för socialistisk demokrati och självförvaltning i Östeuropa och Sovjetunionen. Effekterna av ett mycket mer avancerat exempel i Västeuropa, där en militär intervention från Kreml är utesluten, skulle bli mycket djupare, om än mindre snabba, än effekterna av Pragvåren.

TJUGOETT

Även om den mest sannolika varianten idag är att den politiska revolutionen i Sovjetunionen och Östeuropa kommer att inträffa efter att den socialistiska revolutionen segrat i flera viktiga länder i Västeuropa, så minskar detta på inget sätt det enorma bidrag som denna politiska revolution kommer att ge till den globala revolutionen som helhet. Arbetarna i de byråkratiserade arbetarstaterna kommer att bidra till världsrevolutionen inte bara med en skarp lyhördhet för nödvändigheten att kväva byråkratiska deformationer i sin linda (en lyhördhet som föds ur deras fruktansvärda erfarenheter av stalinismen), utan också med en teknisk skicklighet och en kulturell nivå som är oändligt mycket högre än det ryska proletariats 1917. De kommer att bidra med de positiva resultaten av en tradition av att leva utanför det borgerliga samhället, resultat som är omfattande och viktiga inom områden som ett mindre hektiskt arbetstempo, större vikt vid kulturella behov och djupare känslor av gruppsolidaritet, trots den byråkratiska diktaturens alla fruktansvärda konsekvenser på alla områden av det sociala livet.

När denna diktatur väl har brutits är det troligt att proletariats i Sovjetunionen, Tjeckoslovakien, Östtyskland, Jugoslavien, Polen och Ungern kommer att nå höga nivåer av politiskt och socialt medvetande. På grundval av sina rika politiska erfarenheter kommer de att kraftfullt bidra till den allmänna kampen för en socialistisk värld.

TJUGOTVÅ

Eskaleringen av den kinesisk-sovjetiska konflikten till statlig nivå har starkt betonat den reaktionära roll som identifieringen av arbetarländernas intressen med en privilegierad byråkratis intressen spelar i dagens världspolitik. Även om man mycket väl kan visa att de ideologiska rötterna till den *småborgerliga reaktionära nationalism* som dominerar dynamiken i denna konflikt i både Moskva och Peking finns i teorin om "socialism i ett land", är det ändå så att den relativa autonomi som denna konflikt har fått på statlig nivå, dess reaktionära inverkan på den internationella klasskampen och den koloniala revolutionen, samt det sätt på vilket imperialismen har kunnat utnyttja den, går långt utöver dess ursprungliga ideologiska aspekt.

Under konfliktens första fas, i huvudsak under 1960-talet, spelade Kreml utan tvekan den mer reaktionära rollen. Det allierade sig med det borgerliga Indien mot den kinesiska arbetarstaten, stödde reaktionära borgerliga regeringar i flera halvkoloniala länder mot lokala kommunistpartier och vägrade att ge nödvändig militär och ekonomisk hjälp till Folkrepubliken Kina under en allvarlig kris för landet. Mer generellt introducerade Moskva i kommunistpartiernas led, särskilt men inte uteslutande i de byråkratiserade arbetarstaternas egna kommunistpartier, så ytterst reaktionära fördomar som "behovet av att försvara den västerländska civilisationen mot det gula hotet" samt chauvinistiskt förakt för "efterblivna bönder som vill bygga kommunismen på en skål ris". Det är inte konstigt att de maoistiska och halvmaoistiska strömningarna under denna period kunde vinna brett stöd bland förtryckta och upproriska skikt i halvkoloniala och till och med imperialistiska länder mot sådana fundamentalt konservativa och kontrarevolutionära ideologier.

Men i ett andra skede, i huvudsak sedan slutet av 1960-talet eller början av 1970-talet, har vågskålen tippat över åt motsatt håll. Idag upprätthåller den maoistiska byråkratin en politik och ideologi som är långt mer reaktionär än Kremls eller de "officiella" kommunistpartiernas. Med utgångspunkt i begreppet "två supermakter" (som betraktades som lika motbjudande) – en ideologisk rationalisering av Pekings diplomatiska manövrer mellan Washington och Moskva, som grundade sig på teorin att kapitalismen hade återinförts i Sovjetunionen och i de flesta östeuropeiska länder – har Mao gradvis övergått till begreppet "sovjetimperialism" som det största hotet. Detta har lett till godkännande av Nato och av den europeiska

imperialismens kärnvapenupprustning, till försvar av det kapitalistiska "fäderneslandet" i Västeuropa mot det "militära hotet från Moskva", till öppet kontrarevolutionära ingripanden i de portugisiska och angolanska revolutionerna och till allianser med uppenbart prokapitalistiska krafter, inte bara mot kommunistpartierna utan även mot proletariats oberoende massrörelser.

Denna tragiska utveckling understryker än en gång vikten av en systematisk internationalistisk skolning av proletariats och av kampen mot de splittrande effekter som chauvinism och nationalism har inom proletariats och arbetarrörelsen själv. Den kinesiska politiken utveckling har lett till att ett helt skikt av hängivna revolutionärer har tillintetgjort sig själva. Vikten av att *bygga en internationell organisation parallellt med och samtidigt med nationella revolutionära partier*, är ett grundläggande kännetecken för revolutionär marxism, leninism och trotskism, som idag förkroppsligas av Fjärde internationalen, och blir ännu mer betydelsefull mot bakgrund av de katastrofala ideologiska och politiska resultaten av den småborgerliga nationalism som grasserar inom den organiserade arbetarrörelsen, ett fenomen som den senaste degenereringen av maoismen är en ny, men inte på något sätt den enda, bekräftelsen på.

TJUGOTRE

Å andra sidan får man inte dra felaktiga slutsatser om det kinesiska samhällets interna dynamik utifrån den överväldigande reaktionära roll som den maoistiska diplomatin och "ortodoxa" maoistiska sekter spelar i dagens världspolitik. De senaste händelserna har än en gång bekräftat att massorna i Kina, till skillnad från det stalinistiska Ryssland, varken är uppsplittrade eller politiskt passiva. Cykeln av politisk differentiering och konfrontation i Folkrepubliken Kina äger rum i ett sammanhang som i grunden och historiskt skiljer sig från det som rådde i Ryssland 1927–1953. Gång på gång har den maoistiska fraktionens manövrer inom byråkratin begränsats av massrörelsens oberoende dynamik, inledningsvis bland ungdomarna och nu, som det verkar, i allt högre grad även inom proletariats. Att reducera fenomenet kulturrevolutionen, dess efterverkningar och den aktuella politiska kampen i Kina till enkla konflikter inom byråkratin skulle därför innebära ett allvarligt underskattande av det potentiella revolutionära medvetandet och den militanta inställningen hos betydande delar av det kinesiska samhället.

Den kris som maoismen nu genomgår i Folkrepubliken Kina är en kris där massorna ingriper mer direkt och självständigt än vad som var fallet under stalinismens kris i Sovjetunionen. Ur marxistisk synvinkel måste detta vara utgångspunkten för varje analys av den politiska utvecklingen i Kina. Detta är grunden för Fjärde internationalens optimism om möjligheterna till en återfödelse av leninismen och trotskismen i Kina självt.

TJUGOFYRA

Ur *programmatisk* synvinkel har parollen om ett Europas socialistiska förenta stater nu ersatts av behovet att kämpa för *Världens* socialistiska förenta stater. Världsekonomin och världspolitikens viktigaste problem – underutveckling, hunger, att avvärja kärnvapenkrig, att förhindra utarmning av naturresurser etc. – kan endast lösas genom en *världsomfattande planekonomi*. Ökningen av antalet arbetarstater och behovet av att övervinna alla former av nationalistisk egoism mellan dem leder till samma slutsats. Varje tanke på att vi ur ett programmatiskt perspektiv skulle prioritera en gemensam planering med de "rika" arbetarstaterna i Sovjetunionen och Östeuropa framför de "fattiga" i Asien skulle vara monstruös. Varje världsstrategi för socialismen som inte tar hänsyn till de underutvecklade ländernas särskilda problem och känslighet kommer att leda till en katastrof. Som den *världsomspännande* partiet för en socialistisk revolution måste Fjärde internationalen medvetet uttrycka behovet av denna världsplanering och bygga upp ett *världsomspännande* ledarskap

med detta mål i åtanke. Kontinentala eller regionala prioriteringar måste underordnas denna strategiska prioritet.

Solidariteten med kampen i de nyckelområden av den koloniala och halvkoloniala världen som imperialismen av uppenbara skäl kommer att hålla fast vid till det bittra slutet (Sydafrika, Palestina, de oljeproducerande områdena i Mellanöstern, troligen Panamakanalzonen och de omgivande områdena i Central- och Norra Sydamerika) kommer att spela en viktig roll för att utveckla det medvetande som behövs inom de befriande leden av Europas proletariat för att börja lösa de viktigaste uppgifterna för mänsklighetens befrielse.

TJUGOFEM

Världsrevolutionen och världssocialismen är oupplösligt kopplade till en medvetet planerad global användning av de mänskliga och materiella resurserna för att förverkliga ett antal prioriterade mål som endast kan uppnås på global nivå:

- a. Avskaffa fattigdom och undvikbara sjukdomar för alla människor.
- b. Radikalt minska klyftan i materiell och kulturell utveckling mellan norra och södra halvklotet, vilket innebär en massiv överföring av resurser till de överutnyttjade folken på södra halvklotet.
- c. Bevara eller återställa den ekologiska balansen och de knappa resurserna för framtida generationer.
- d. Radikal revolution inom tekniken, som måste underordnas producenternas mänskliga behov och de varierande möjligheterna i olika geografiska miljöer.

Dessa revolutionära förändringar går inte att uppnå under sovjetdemokratiska förhållanden om de inte åtföljs av att alla sorters dominans, paternalism eller auktoritarism från den vita "rasens" sida gentemot andra raser och från mäns sida gentemot kvinnor upphör. Social jämlikhet mellan alla människor och raser kan bara bli verklighet om den bygger på jämlikhet vad gäller materiella resurser och makt. Att uppnå detta utan att proletariatets materiella välstånd försämras och utan någon form av tvång mot viktiga delar av arbetarklassen förblir kommunismens mest djärva och ambitiösa mål, för vilket Fjärde internationalen idag är den enda konsekventa kämpen.

Lästips

Mandel:

- [En socialistisk strategi för Västeuropa](#) (1965)
- [Lärdomar av maj 1968](#) (1968)
- [Revolutionär strategi i de imperialistiska länderna](#) (1970)
- [Revolutionär strategi i Europa](#) (1976)

FI-dokument:

- [Världsrevolutionens nya uppsving. Tesis antagna av 9:e Världskongressen](#) (1969)
- [Världsrevolutionens nya uppsving](#) (1974)
- [Tesis om uppbygget av revolutionära partier i det kapitalistiska Europa](#) (1974)

På engelska:

[The United Secretariat of Fourth International 1963-1985](#)